

Svet bio pod nogama "Skupljača perja"

Radmila RADOSAVLJEWIĆ | 22. januar 2017. 15:00 | Komentara: 0

Pet decenija kulnog filma Aleksandra Saše Petrovića, koji je našoj kinematografiji doneo planetarnu slavu i priznanja JUGOSLOVENSKA kinoteka obeležavaće tokom ove godine veliki jubilej - pet decenija od premijernog prikazivanja kulnog ostvarenja reditelja i scenariste Aleksandra Saše Petrovića, "Skupljača perja", jednog od najnagrađivanih filmova u istoriji srpske kinematografije.

Ovo remek-delje iz perioda "crnog talasa" snimljeno je 1967, iste godine doživelo je svetsku premijeru u Kanu, gde su "Skupljači perja" ušli u antologije kao pobednici jednog od najprestižnijih festivala. Poetska, ali i surova priča o životu vojvođanskih Cigana dobila je Specijalnu veliku nagradu glavnog kanskog žirija za najbolji film i Nagradu međunarodne kritike FIPRESCI, a Saša Petrović je bio nominovan za Zlatnu palmu za najbolju režiju. Tu su i brojne nagrade na drugim svetskim festivalima - u Montrealu, Akapulku, San Francisku, Čikagu...

Na festivalu u Puli Saša Petrović nagrađen je Velikom zlatnom arenom za najbolji film godine, Zlatnom arenom za režiju, a Velimir Bata Živojinović je dobio Zlatnu arenu za najbolju mušku ulogu. "Skupljači perja" su 1968. bili među pet filmova nominovanih za nagradu Oskar u kategoriji ostvarenja van engleskog govornog područja, 1969. nominovani su i za Zlatni globus, Udruženje čeških filmskih kritičara proglašilo ih je 1969. najboljim evropskim filmom... U velikoj anketi Instituta za film iz 1989, "Skupljači perja" proglašeni su najboljim filmom u istoriji jugoslovenske kinematografije.

Drama čiji su junaci Cigani-perjari iz sela u okolini Sombora, koja se, kako su zabeležili kansi kritičari, bavi daleko složenijim temama, kao što su ljubav, međuetnički i socijalni odnosi Srba, Slovaka, Mađara, Rumuna i Cigana na severu Vojvodine, lansirala je u svet i novu glumačku zvezdu, Bekima Fehmiua, koji je otisao u legendu kao perjar Beli Bora, glavni junak ovog filma. "Skupljači perja" bili su i velika internacionalna promocija Olivere Vučo, koja je briljirala u liku Lenčeta, kafanske pevačice, a uloga Mirte i danas se ubraja u jedno od najznačajnijih ostvarenja Bate Živojinovića.

Kako je ostalo zabeleženo iz sećanja Saše Petrovića, atmosfera u Kanu posle premijere "Skupljača perja" bila je uzavrela i euforična, inostrani mediji pisali su o izvanrednom jugoslovenskom filmu i glumačkoj ekipi, a pojava Bekima Fehmiua i Olivere Vučo na crvenom tepihu pokazala se kao festivalski događaj:

- Posle dodele kanskih nagrada, i srpska i jugoslovenska štampa izveštavale su o ovom uspehu kao da smo osvojili prvenstvo sveta u fudbalu. Film je doživeo ogroman publicitet svuda u svetu. "Frans soir" je na celoj prvoj strani objavio fotografiju Olivere Vučo pod naslovom "Uspeh u Kanu". Zagrebački "Vjesnik" takođe je na prvoj strani objavio njenu fotografiju, ali sa naslovom "Skandal u Kanu". Reagovanja su ovde ipak bila dvostruka, a mišljenja podeljena. Jedan deo kolega, u prvom redu komunista, među kojima je bilo i poludisidenata, a njima su se pridružili i neki šovinisti iz Hrvatske, poveo je jednu suterensku kampanju protiv mene. Ali, vlasti je svakako dobrodošao uspeh tog filma u Kanu - Bekimu su počele da stižu ponude iz Italije od takvih producenata kao što je Dino di Laurentis, Olivera Vučo je održala zaredom sedamdeset dva koncerta u pariskoj "Olimpiji", što je bio presedan. Pariz joj je bio "pod nogama",

koncertima su prisustvovalе najvažnije ličnosti filmskog i javnog života Francuske. Naši komunisti su to shvatili kao priliku i za svetsku promociju - govorio je Saša Petrović, jedan od najvećih i najznačajnijih autora "crnog talasa", čiji je film "Skupljači perja" otišao u legendu i postao više od filma.

POLITIČKI KRIMINALAC

UPRKOS svetskim uspesima, četiri filma Saše Petrovića (na slici) bila su zabranjena - "Dani", "Majstor i Margarita", "Biće skoro propast sveta", i "Seobe".

- Moja pozicija je od početka bila groteskna: komunisti su mi dodeljivali sve moguće nagrade - pulske, oktobarske, sedmojulske..., a istovremeno su mi uskratili pravo na rad, i ostavili me da petnaest godina živim na ulici, bez prihoda. Državna bezbednost je 1973. protiv mene podnela krivičnu prijavu Javnom tužilaštvu, isključen sam sa Akademije gde sam radio kao redovni profesor, da bi tek 1984. Vrhovni sud Srbije doneo presudu da sam učinio krivično delo protiv države i naroda. Tu kvalifikaciju je naknadno izmislio i uneo u pravilnik ondašnji dekan Akademije. Okrivljen sam kao politički kriminalac, a 1987. dali su mi nagradu AVNOJ-a. Naravno, vratio sam sve te nagrade - govorio je Saša Petrović, koji je preminuo u Parizu 1994, gde je i sahranjen.

"ĐELEM, ĐELEM"

FANTASTIČNE likove u "Skupljačima perja" ostvarili su i Mija Aleksić (sveštenik, otac Pavle), Rahela Ferari (igumanija), Milivoje Mića Tomić, Severin Bijelić, Stojan Dečermić, Janez Vrhovec... Saša Petrović angažovao je i mnogo naturščika - Cigana. Tisu, glavnu junakinju i ljubav Belog Bore igrala je Gordana Jovanović, kojoj je to bilo prvo pojavljivanje na filmu, a njegovu ženu Etelka Filipovski. Pesmu "Đelem, đelem" koju peva Olivera Vučo, koja se "provlači" kao muzički lajtmotiv filma, i koja je posle Kana postala hit u Evropi, birao je sam Saša Petrović, a u antologije je ušla i neprevaziđena fotografija Tomislava Pintera.